

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ГІДНА ПРАЦЯ

Сучасне суспільство соціальної, демократичної, правової держави орієнтовано на реалізацію концепції людського розвитку, яка пов'язана зі забезпеченням можливостей кожній людині прожити тривале, здорове життя, найбільш повно реалізувати свої здібності та бажання у праці та житті. У значній мірі досягнення цієї мети пов'язане зі соціальною політикою, яка формується та реалізується у тій чи іншій моделі.

Забезпечення соціальної безпеки як головної мети державної соціальної політики, визначає особливу роль держави, яка повинна в першу чергу, виявлятися у реалізації мінімальних соціальних стандартів споживання та якості життя. Досягнення цього можливо лише за умов гармонійного розвитку соціальної сфери, трудових відносин та економічної бази виробництва товарів і послуг. Однак, сучасна соціальна держава визначає для себе в якості пріоритетів економічне зростання (з оптимальним поєднанням з людським розвитком), повну зайнятість, економічну ефективність, економічну свободу товаровиробників та справедливий розподіл прибутків, стабільний рівень цін та оптимальний торговельний баланс, достатня економічна забезпеченість непрацюючих членів суспільства.

Виходячи з необхідності вирішення існуючого протиріччя між економічним та людським розвитком, соціальна політика має свої особливості, а саме: соціальні вимоги є домінуючими над економічними; взаємозв'язок між пріоритетами, які визначає держава; одночасне досягнення усіх пріоритетів неможливо.

Тому, головною метою такої політики повинно бути забезпечення рівних умов для усіх громадян з урахуванням національних та історичних особливостей країни. Досягнення цієї мети пов'язане з розвитком ринку праці, сфери зайнятості і повинно розглядатися з точки зору трудового життя, трудової діяльності кожної людини. Держава створює правові умови –верховенство закону для усіх членів суспільства, і соціальні – гуманізм як основа задоволення особистих і соціальних потреб людини-працівника, розвиток його людського капіталу. При цьому соціальну політику слід розглядати як елемент життєздатності суспільства, стабільного його розвитку та консолідації. Вона повинна бути орієнтована, в першу чергу, на громадян, які з певних причин не в змозі підтримувати суспільно визначений рівень та спосіб життя. Справедливість цього твердження базується на принципах соціальної політики, її спрямованості на підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та стабільності в країні.

В сучасних умовах, на думку фахівців, основою досягнення даної мети є гідне життя людини, яке пов'язане з гідною працею як фактором продуктивності, елементом розвитку соціальної та трудової сфери. Гідна праця розглядається як продуктивна праця в умовах свободи, рівності, безпеки та поваги до людської гідності. Лише така праця дає можливість розглядати соціальну політику як певні заходи, що забезпечують ефективну зайнятість населення, соціальні гарантії та свободу підприємницької діяльності, справедливий розподіл суспільного продукту та створення умов для розвитку людини. Дійсно, соціальна політика спрямована: по-перше, на забезпечення збалансованої рівноваги між різними за доходами групами населення; по-друге, на забезпечення на основі перерозподілу доходів нормального рівня життя, який визначається стандартами держави та суспільством; по-третє, на реалізацію заходів соціальної підтримки «слабких» соціально-вразливих категорій населення.

Виходячи з цього, з одного боку, соціальна політика є основою економічного зростання, з іншого – одним з головних напрямів стратегії розвитку економіки країни. Лише на основі ефективного реального сектора виробництва шляхом активізації інструментів соціальної політики (ефективне та справедливе оподаткування, фінансові трансферти, доступне кредитування, консультації, рекомендації та інше) можливий розвиток і соціально-економічної сфери, і кожної людини. За допомогою соціальної політики держава в сучасних умовах не лише пом'якшує негативні наслідки економічного розвитку, перерозподіляє доходи, але й надає нові сучасні соціальні послуги населенню, регулює зайнятість, оплату праці та інше.

Розроблене у 1999 році Міжнародною організацією праці (МОП) поняття гідної праці повинно стати однією з глобальних потреб людини. Гідна праця передбачає створення найкращих умов для зайнятості, реалізації прав людини, її захист та співпрацю. Гідна зайнятість, на думку фахівців МОП, забезпечує кожній людині рівні можливості у виборі виду діяльності, професій, роботи; доступність до продуктивної роботи, яка з точки зору людини є престижною; гідний дохід і заробітну плату, які дають можливість найбільш повно та якісно задовольняти матеріальні та духовні потреби; безпечні, гарні умови праці, які не погіршують ні фізичне, ні моральне здоров'я людини. Створення гідних умов трудової діяльності з точки зору винагороди за працею, безпеки праці, повинно розкривати перед

кожним працівником перспективи особистого розвитку.

Це потребує визначення і закріплення в законодавстві країни, свідомості членів суспільства верховенства закону, свободу слова та об'єднань, відсутність дискримінації, дитячої праці, примусової праці.

Реалізація ідей демократичної соціальної держави, щодо розвитку людини її власними силами і задля її блага, базується також на соціальному діалозі між найманими працівниками і роботодавцями на основі співробітництва, підвищення ролі профспілок, розвитку виробничої демократії, обговоренні та вирішенні конфліктів мирним шляхом. Лише гідний діалог забезпечить соціальну стабільність, соціальну безпеку та розвиток, які відображають зміст сучасної соціальної політики. Ще одним компонентом гідної праці є соціальний захист, який у свою чергу, розглядається як один з напрямів соціальної політики. Такий підхід потребує зв'язку між продуктивною зайнятістю і гарантіями для тих, хто з певних причин не має роботи; захисту від соціальних ризиків (втрати роботи, травм, материнства, батьківства, старості) та справедливої участі у вирішенні соціальних питань.

Таким чином, можна зазначити, що гідна праця спрямована на забезпечення гідних умов праці, соціальний захист, недопущення бідності, впевненість у майбутньому та базується на принципах гідної зайнятості та реалізації прав людини, справедливому соціальному захисті та ефективному соціальному діалозі партнерів. Соціальна політика, розглядаючи гідну працю як основу соціального, економічного розвитку суспільства, повинна забезпечувати єдність та тісний взаємозв'язок трьох її напрямків:

1. Створення умов для трудової активності, регулювання зайнятості, оплати праці, удосконалення трудових якостей працівника;

2. Пряма підтримка доходів населення, рівня їх матеріального добробуту шляхом соціального забезпечення;

3. Розвиток людини як особистості, підтримка здоров'я, підвищення рівня культури, надання якісних соціальних послуг інститутами соціальної інфраструктури.

Гідна праця повинна стати і метою сучасної соціальної політики, і водночас, одним з її головних напрямків, тому що необхідно сформуванню не лише нову модель надання соціальних благ, але й нову модель поведінки споживачів благ, тобто населення. Працездатне населення своєю працею, яку розглядає як життєву потребу та цінність, забезпечує собі гідне життя, створює умови для солідарної підтримки слабких верств населення. Виходячи з цього основними цілями соціальної політики в цих умовах, повинні бути:

- створення для працездатного населення економічних умов для гідної праці;
- забезпечення максимально ефективного соціального захисту вразливих категорій населення;
- забезпечення населення якісними базовими соціальними благами;
- формування інститутів соціально-культурної сфери, які мобілізують кошти населення і підприємств, ефективно їх використовують з метою надання якісних, у достатньому обсязі соціальних благ та послуг.

Література

1. Ганслі Т. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. / Пер. З англ. О. Перепада. – К. : Основи, 1996. – 237 с.
2. Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р., № 1087.
3. Дікон Б., Холмс М., Стабс П. Глобальна соціальна політика. – К. : Основи, 1999. – 346 с.